

Bourám, bouráš, bouráme

Pro jistotu si shrňme, jak to vlastně bylo. K bourání historických domů docházelo buď jednotlivě, nebo se jich preventivně zbouralo hned několik najednou, snad proto, že zanedbanost bývá nakažlivá.

V roce 1946 se už naplno rozeběhly „nové dějiny“ Jáchymova, takže prastará radnice, coby jedna z nejstarších jáchymovských staveb, potažmo „žijící“ doklad jáchymovských stavebních počátků, mohla být pro „špatný stavebně technický stav“ obětována jako první. Mezi prvními byla už kdysi, tak proč to měnit. Nejspíš to s ní tak špatně ještě nebylo, protože ještě před nedávnem srdnatě pózovala před objektivy, aby dojem z pohlednic byl co nejlepší. Ale překážela vízi budoucí výsypky hlušiny v tomto postraní jáchymovském údolí, takže nelitujeme, byla to nutná první jáchymovská oběť světovému míru. Přitom většina dalších řad domů, které zabíhaly mnohem hlouběji do údolí, a které později skutečně mohutná halda zasypala, se dožily alespoň přelomu šedesátých a sedmdesátých let (část této zástavby byla do počátku 50. let ale rovněž zlikvidována). Ale dost možná, že už tehdy se nálekovalo. Radnice byla solitéra, kdežto ostatní domy byly řadové, tedy kolektiv, na který se musel brát větší ohled.

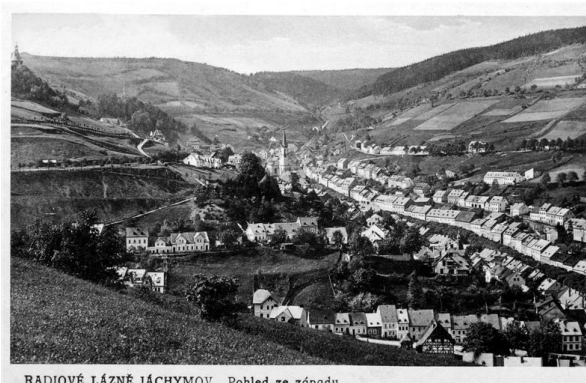
Počátek padesátých let navalil na bedra zodpovědných uranových šéfů starost o kulturní vyžití těžce pracujících horníků, takže Jáchymovské doly, n. p., začaly stavět Kulturní dům a Hornický dům. Parcela pro Kulturní dům nás nezajímá, protože vyrostl mimo historickou část města, problém „kam s ním“ ale nastal u Hornického domu, neboť na historickém náměstí tehdy nebylo volného místa. Z osudí dějin proto vypadla č.p. 137 a 138, takže základní beton Hornického domu mohl být slavnostně ulit. Budiž. Pozitivní nálada zdejších pracujících, ke kterým se podle dobových zpráv upíraly oči snad veškerého lidstva, výměnou za pouhé dva staré baráky, uznejte, to nemělo alternativu.

nám. Na Slovanech, tj. boční údolí, v jehož čele je nyní mohutný odval

(stará radnice stála zhruba před tzv. Rusákem, který stojí napříč údolí; řadové paneláky ze 70. let jsou vpravo, to barevné vlevo je „domov duchodců“, postavený až v novém miléniu)

(2008)

na pohlednici z meziválečného období je stará radnice vpravo dole, coby poslední dům poněkud uskočený v řadě těsně u okraje

v údolí, pokračujícím za nám. Na Slovanech, jsou už činěny přípravy na jeho zasypání (nahore jáchymovské Nové Město)

(1946)

Do okruhu významných staveb, odstraněných za okupace Jáchymova Jáchymovskými doly, n. p., ještě patří jáchymovský měšťanský pivovar se sladovnou. Po obvyklých žvástech členů „likvidační“ komise o špatném a neopravitelném stavu, o nebezpečí pro chodce apod., vyplynula nejspíš u piva ta pravá „potřeba“, tj. možnost rozšíření veřejné komunikace procházející středem města. Během roku 1962 byl pivovar i s příslušenstvím odstraněn.

V průběhu šedesátých let, po odchodu „uraňáků“, se konečně i do Jáchymova doneslo, že žít socialisticky moderně znamená bydlet v paneláku (nezapomeňte, že Jáchymov byl po dlouhou dobu uzavřené tajné město). Pár let trvalo než soudruzi vytipovali v sevřeném jáchymovském údolí definitivní flek, kam výdobytky pokroku umístí. Volba padla na zbývající řadové domy na náměstí Na Slovanech a na rozvolněnou zástavbu podél třídy Dukelských hrdinů. Přelom šedesátých a sedmdesátých let konečně uvolnil parcely pro výstavbu, takže panelové domy dostaly zelenou. Inu, postaru se žít nedá.

Zamysleme se nyní nad tímto obdobím. Bylo snad něčím zvlášť výjimečné? Nebo snad neurvale brutální vůči památkám? Ne, lidé se zde chovali tak jako jinde, tak jako jiní v minulosti, i tak, jak se chováme dnes. Když něco dosloužilo nebo už nesplňovalo svůj účel, zkrátka „překáželo dalšímu rozvoji“, bylo to nahrazeno něčím novým, „potřebným“. I hrady se už kdysi přestavovaly na zámky, domy ustupovaly silnicím, průmyslovým areálům či přehradám, a tak podobně. Proto si všimněte, že to, co se v tomto období zbouralo, bylo nahrazeno něčím jiným. Dnes nemůžeme zpětně soudit jestli to bylo nevyhnutelně nutné. I my máme „priority“, za které nás možná jednou budou kritizovat zase naši potomci.

Pak však přišla léta osmdesátá, kdy se měl logicky změnit i městský znak. Tvořivá zkrížená kladívka v prastarém znaku města mělo už jednou provždy nahradit destrukční bourací kladivo, neboť v této době definitivně zanikly jedny z nejceněnějších jáchymovských památek. Pro ty, kteří musí mít ve všem jasno, tak alibi i požehnání bouratelům poskytlo české Ministerstvo kultury, které „nemělo námitek proti demolici objektů“, přestože byly zapsány v seznamu nemovitých kulturních památek „jako významný doklad historické zástavby města“. Proto zmizel unikátní dům mincmistra (č.p. 38; 1983), soukromý zchátralý stařík, opírající se o státní Královskou mincovnu, i renesanční domy z doby kolem roku 1540 (č.p. 139 a 140; 1983). Protože padly i domy č.p. 135 a 136, z betonového Hornického domu se náhle stala solitéra, zlomyslně shlížející na protější uprázdněnou parcelu po č.p. 9, i na oprýskané chudinky v jejím okolí. O tři roky později došlo i na Mathesiovu ulici, kde vzaly za své hned tři domy (č.p. 122, 123 a 124), které o něco předběhlo i č.p. 112, zrakům ukryté za kostelem sv. Jáchyma. Ostatní zaniklou zástavbu nelze z hlediska umělecko-historického dost dobře hodnotit, neboť vypovídající dokumentace chybí. Výraznější úbytek obytných domů lze ale

měšťanský pivovar se sladovnou padl za oběť nové komunikaci

na jámě Svornost svítí rudá hvězda, tj. neklamné znamení plnění plánu i okupace města uranovým molochem, ale dosud stojí škola pod šachtou, domy za kostelem i v Mathesiově ulici

(50. léta 20. století)

zaznamenat i v řadách domů v ulicích nad náměstím. Stačí tedy letmý pohled a i málo vnímavému pozorovateli neujde plošně rušivý rozvrat urbanistické kompaktnosti historického jádra města.

Vložíme-li nyní do obrazu zmaru z 80. let scénky z roků následujících, odvíjí se film plný spekulací, hlouposti a nezájmu, tedy atributy typicky kolektivní (ne)viny, kterou si současná demokracie tak oškliví, obdobně jako minulý režim. V kolektivu zastupitelů (obce, kraje, státu...) se konkrétní viník nikdy najde, potrestat nezodpovědný kolektiv „odpovědných“ se rafinovaně nenosí. Takže vlastně nikde nikdo nikdy za nic nemůže. Výsledkem dalšího dvacetiletého snažení zdejších městských konšelů pak je další chátrání už tak dost chatrného města a zápisy z porad plné výmluv, proč to či ono nejde. Důsledkem je tristní pohled na zjizvenou urbanistickou strukturu města a krčení ramen odpovědných, či jejich nekoncepční natahování rukou směrem ke kraji či státu s nepřesvědčivým špitnutím „dej“, ke všemu žádnými smysluplnými argumenty nepodloženým. „Pomož si a bude ti pomoheno“, by mělo viset nad postelí každého zastupitele, u starosty i nade dveřmi úřadu.

„Kdo nic nezkusí, nic nemá.“ Že se v Jáchymově za uplynulých dvacet let nic smysluplného nezkusilo dokládají právě ty otevřené jizvy z 80. let, které jsou v urbanistické struktuře města patrné dodnes. Nové hnisavé boláky v podobě vybydlených, rozpadajících se či vypálených domů, které se zanítily v posledních dvaceti letech, neúprosně upozorňují, že další tragické jizvy budou brzy následovat.

Zarážející je podobnost chování těch, kteří rozhodovali o městě v době totalitní vlády jedné strany, a těch, kteří řídí město dnes, v době relativní svobody. V režimech to tedy asi nebude. Nebude to náhodou v neschopných, hloupých a ke všemu ještě líných lidech?

Co takhle volby už konečně překlomit v konkurs. Pakliže uchazeče o váš hlas postavíte před rybník bez vody či proluku v zástavbě a z jeho úst neuslyšíte „tak pojd'me, rybník obnovme a proluku zastavme“, nevolte ho. Bude to zase jen další omezený žvanil! Ale pozor, jen ten pravý starosta řekne „pojd'me“. Zájem o dění v obci omezený pouze na den voleb a občasnou kritiku u piva obrat k lepšímu nikdy nepřinese.

Neboť tlachalové jsou pak rázem nejméně dva.

Volič i zvolený!

jizva po pivovaru se od roku 1962 dodnes nezacelila

(2008)